

تلفن:	۰۲۱-۸۸۸۸۸۸۸۸
پست:	۱۹۸۸۸
نشانی:	تهران، خیابان ولیعصر، پلاک ۱۹۸۸۸
وبسایت:	www.19888.com
تلفن:	۰۲۱-۸۸۸۸۸۸۸۸
پست:	۱۹۸۸۸
نشانی:	تهران، خیابان ولیعصر، پلاک ۱۹۸۸۸
وبسایت:	www.19888.com

ترانه‌های بی‌هنگام

نگاهی به حاشیه و متن شعرهای تقدیمی احمد شاملو

محمد رضا رهبریان

ویرایش اول

شابک: ۹۶۴۰۰۰۰۰۰۰۰
 شابک: ۹۶۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
 شابک: ۹۶۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

www.faravandeh.com
 www.faravandeh.com

ویرایش اول

نویسنده: محمد رضا رهبریان

مقدمه: ۰۰۰۰

فصل اول: ۰۰۰۰

فصل دوم: ۰۰۰۰

انتشارات فرآورده

تهران - خیابان ولیعصر - پلاک ۱۹۸۸۸ - تلفن: ۰۲۱-۸۸۸۸۸۸۸۸

سال ۱۹۰۰

فهرست

- یادداشت ۹
- پیش سخن ۱۱
- اندر باب شعرهای تقدیمی در متون ادب فارسی ۱۳
- انسانی که من او را برگزینم ۳۳
- شیر آهنکوه مردان ۴۱
- ای پری وار در قالب آدمی ۱۰۵
- طرف همهی شما منم، الف بامداد ۱۳۷
- با مدام من خسته از با خویش جنگیدن ۱۶۹
- ای همسایهی درد ۱۸۹
- تو خطوط شباهت را تصویر کن ۲۰۳
- مدایح بی صله ۳۲۷

یادداشت

پژوهش این دفتر، حاصل کنجکاوی‌های من پیرامون شاملو و شعر اوست که طی دو سال با جست و جوی کتابخانه‌ای و پرس و جوهای میدانی شکل گرفته. از آغاز شناخت و آشنایی‌ام با شعر شاملو، همیشه دچار این درنگ و تأمل می‌شدم که نام‌هایی که بر پیشانی و یا در متن برخی از شعرهای شاملو آمده چه کسانی هستند؟ و به چه مناسبتی آمده‌اند؟ و همواره در این پندار بودم که آیا این نام‌ها می‌تواند با اندیشه و محتوای شعرها ارتباط و پیوندی داشته باشد؟ و آیا شناخت این اسامی، می‌تواند ما را به اندیشه‌ها و دغدغه‌های شاعر، نزدیک کند؟ و همین کنجکاوی‌ها بود که مرا به تکاپو و پرس و جو و داشت تا در کنار خوانش شعرها، به شناخت و ارتباط این نام‌ها با شاعر پردازم.

البته برای دستیابی به پاسخ‌ها و مستند ساختن پیش‌پنداشته‌های خود، دست به دامن کسانی شدم که از نزدیک با شاعر حشر و نشر داشته و یا رفیق گرمابه و گلستان او بوده‌اند و در این فرصت، شادانه و شاکرانه از دانش و محضر گرم برخی از اینان، بهره

بردم. و این بزرگواران در کمال گشاده‌دستی و گشاده‌رویی، اوقات ارزشمند خود را در اختیار بنده قرار دادند و توضیحات و اطلاعات ارزنده‌ای درباره‌ی این تحقیق، بیان داشتند. و از وجدان علمی و تحقیقی، دور است که نهایت سپاس و قدردانی خود را از این عزیزان ادا نکنم، خوبانی که هر کدام به نحوی در پیشبرد این کار، یاری‌رسان بودند و بی‌تردید، منت‌پذیر لطف مهربانانه و صمیمانه‌ی آنانم:

سرکار خانم آیدا شاملو، آقای کاوه گوهرین، آقای ضیاءالدین جاوید، آقای مسعود خیام، آقای جواد مجابی، آقای محمدرضا اصلانی (همدان) و زنده یاد عمران صلاحی.

سخن دیگر این که در خصوص شعرهای تقدیمی و شأن نزول آنها، البته جای بسی نکته‌ها و گفته‌های دیگر بود که می‌شد بیان کرد. ولی نخست آن که نمی‌خواستم حرف‌ها و دانسته‌های رنگ‌آمیز و بی‌ارزش و بی‌پایه را به متن کار راه دهم و دیگر آن که دست‌یابی به دانسته‌های بیشتر و اسناد درست و قابل اعتماد، برای نگارنده بسیار دور و دیرپاب بود، در نتیجه، برخی از یادآوری‌ها، نکته‌ها و گره‌گشایی‌ها از دید این قلم، پوشیده مانده و بی‌گمان کار، ناتمام و نارسا خواهد ماند که امیدوارم این کار در فرصتی فراخ‌تر، سر و صورتی کامل‌تر پیدا کند.

در پایان لازم می‌دانم از سرور گرامی آقای مرتضی قشمی که ریزبینانه سراسر نوشته را ویراستاری کردند، سپاسگزاری کنم. و نیز از آقای منوچهر حسن‌زاده و خانم ایلی در انتشارات مروارید که کمال سعی و لطف خود را در به انجام رساندن کتاب نشان دادند که سپاس‌گزار ایشانم.

رهبریان

بهمن ۱۳۸۵

سخن دیگری که در باب شاملوشناسی، قابل توجه و نگرش است، نام‌هایی است که بر پیشانی یا در متن بخشی از شعرهای شاملو آمده است. بی‌تردید بررسی و شناخت اسامی و نام‌هایی که در لابه لای آثار یک شاعر می‌آید، در چهره‌شناسی و نقدشناسی شعر شاعر، بسیار مؤثر است. مثلاً برای نزدیک شدن به چهره‌ی چند پهلویی چون حافظ، شناخت نام‌هایی چون شاه شجاع، شاه ابواسحاق، قوام‌الدین، امیر مبارزالدین، شاه یحیی و... که در تاریخ عصر حافظ می‌زیسته‌اند و گاه حافظ به مدح و ذم آنان پرداخته، در عرصه‌ی حافظ‌شناسی، می‌تواند سر نخ‌های شفاف و تازه‌ای فرا روی ما بگشاید. ضمن آنکه باید در نظر داشت که حافظ به راحتی از کسی اسم نمی‌برد و سخن خود را در ابهام و چندگانگی بیان می‌کند و از این زاویه بهتر می‌توان، رند چیره‌دستی چون حافظ را شناخت.

حال برای شناخت ذهن و زبان شاعر پر آوازه‌ای چون احمد شاملو، اگر از دید دیگری، یعنی؛ بررسی شعرهایی که بر پیشانی یا در متن آن، اسم شخصی گمنام یا نامدار آمده، دقت کنیم، بی‌گمان به